

Karmel, Arnhem, 16de Zondag d/h Jaar, 22 juli 2018

Tijdens een negentiende-eeuwse expeditie van Europeanen in het Himalaya-gebergte wordt na het nemen van de eerste pas een korte rustpauze ingelast. Na afloop hiervan sommeert de expeditieleider allen om weer verder te gaan. Tot zijn stomme verbazing blijven de Indische dragers ondanks het bevel om op te breken rustig op hun hurken zitten en naar de grond staren. Als hij hun vraagt waarom ze aan zijn bevel om op te breken geen gehoor geven, luidt hun antwoord eenvoudigweg: “We kunnen niet verdergaan. We moeten eerst wachten tot de zielen ons achterop gekomen zijn.”

Dit schetst het verschil tussen het levensritme van de Europeaan en dat van de gemiddelde Indiër in de 19de eeuw. Dat levensritme van de Westerse mens is sindsdien alleen maar sneller geworden. Wij kijken de hele dag op het schermje van onze smartphone om maar niets te missen van de laatst binnengekomen e-mails, WhatsApps en Facebook-berichten en dergelijke. Of om het laatste nieuws over de strapatsen van Trump of die van andere wereldleiders maar niet te missen. Zo zijn we constant bezig met de dingen om ons heen, terwijl de blik maar weinig naar binnen wordt gericht. Het innerlijk leven verschaalt op die manier. En zo kunnen ook wij ons de vraag stellen: ‘Geven we onze ziel voldoende de gelegenheid om mee te komen? Krijgt de ziel wel de aandacht die zij nodig heeft?’

Door de overvloed aan informatie die van buitenaf op ons afkomt en die we amper kunnen verwerken, en de WhatsApps en de e-mails die we – ook ‘s avonds van het werk – worden geacht bij te houden, komen we nauwelijks toe aan onze binnenkant. Vandaar dat het besef van het bestaan van de ziel als begrip en realiteit bij veel mensen uit het leven, zeker het gewone dagelijkse leven, grotendeels verdwenen is.

En daardoor komt de ziel bij veel mensen tekort. Wat zij nodig heeft aan geestelijke voeding wordt haar onthouden. En daardoor komen wij zelf tekort, want de ziel is het levensprincipe van al onze verrichtingen, geestelijk en lichamelijke. Het is uiteindelijk door onze menselijke ziel dat we een menselijk wezen zijn. Wie geen aandacht heeft voor zijn ziel, de ziel als het ware niet de gelegenheid geeft om mee te komen, doet zichzelf als mens schromelijk tekort.

Het is in het diepst van onze ziel – de innerlijke vonk van de ziel, zoals de Kerkvaders zeiden – dat wij God ontmoeten. Het kan dus niet anders dat dat, wanneer wij ons innerlijke leven van de ziel verwaarlozen, ook ons geloofsleven daar zwaar onder te lijden heeft. Dat was ook een van de oorzaken van de crisis van het karmelitaans leven in de 16de eeuw. De verwaarlozing van de regel en het gebed en het oppervlakkige leven dat karmelieten en karmelietessen toen voerden, leidden tot een ondermijning van hun charisma. En dat in een orde die per dag heel veel tijd besteedt aan meditatie, dus aan de vorming van de binnenkant van de ziel, en dat doet samen met Maria, de Moeder van Jezus, van wie de evangelist Lucas zegt dat zij alles wat zij over en van Jezus hoorde, bewaarde in haar hart en bij zichzelf overwoog (Luc. 2,19 en 51).

Het zijn juist de vernieuwers van het karmelitaans leven en de stichters van de orde van de ongeschoeide karmelieten die heel veel aandacht hebben geschonken aan het belang van de vorming van de ziel voor onze relatie met Jezus. Dat waren de H.

Teresa van Avila met haar boek *Kasteel van de ziel* en de H. Johannes van het Kruis, onder meer met zijn boeken *De bestijging van de berg Karmel* en *Donkere nacht van de ziel* en in zijn gedichten.

Johannes van het Kruis beschrijft hoe de ziel een worsteling moet doorstaan waarin zij in het duister tast. En alleen langs deze 'nacht van de ziel', zoals H. Johannes van het Kruis dat noemt, uiteindelijk de berg Karmel, een beeld voor Christus, weet te bestijgen. En na eenmaal de top bereikt te hebben, het Licht van Christus ontmoet. Deze nacht van de ziel kan zijn oorsprong vinden in problemen met het werk, twijfel aan de roeping, moeilijkheden in het huwelijk, verlies van dierbaren, depressiviteit of gewoon door perioden van droogte die wij allemaal kennen in ons geestelijk leven en ons geloofsleven. Maar veel mensen schrikken terug voor deze worsteling van de ziel in het duister die de gelovige noodzakelijkerwijze moet doormaken, gaan die worsteling uit de weg en geven de voorkeur aan een oppervlakkig leven, waarbij zij aan de buitenkant van zichzelf blijven.

Dat laatste is wat Jezus vreest bij Zijn apostelen, die ook maar mensen zijn. Vorige week zondag hoorden we dat Jezus hen twee aan twee heeft uitgezonden om het Evangelie te verkondigen. In het Evangelie van deze zondag komen ze bij Jezus terug om verslag uit te brengen. Om te voorkomen dat ze in activisme blijven steken, nodigt Hij ze uit om naar een eenzame plaats te gaan en daar wat uit rusten. Hij bedoelt dat niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk. Want ook de ziel van de apostelen moet de nodige aandacht krijgen en de gelegenheid krijgen om mee te komen.

U zult misschien zeggen: maar daar kwam toch mooi niets van terecht. Want de menigte had geraden waar ze heen gingen en was er nog eerder dan zij. Toch was dit onderdeel van Jezus' plan. In het Evangelie van volgende week zondag zullen we horen hoe zich de noodzaak voordoet de menigte in de eenzaamheid van voedsel te voorzien en hoe Jezus dat doet door de wonderbare broodvermenigvuldiging. Dit was lichamelijk voedsel, maar ook voedsel voor de ziel door de tekenwaarde van de wonderbare broodvermenigvuldiging.

De wonderbare broodvermenigvuldiging wijst vooruit naar het sacrament van de Eucharistie, ons belangrijkste voedsel, nodig om de berg Karmel, dat wil zeggen Christus, te bestijgen. Dat sacrament dat elke dag over de hele wereld wordt gevierd en waarin we Jezus ontvangen onder de gedaante van brood en wijn in Zijn lijden, sterven en verrijzen. Zo wordt door dit sacrament onze ziel meegenomen in de donkerte van Jezus' kruisdood en daardoor op weg naar het Licht van Zijn Verrijzenis.

Jezus nodigt ons in het Evangelie van vandaag uit om onze aandacht te richten niet alleen op wat het lichaam, maar ook op wat de ziel nodig heeft. Aandacht voor ons innerlijk leven van de ziel hebben we in het dagelijks gebed, de viering van de sacramenten, vooral dat van de Eucharistie en ook door onze retraites, waar we uitdrukkelijk gehoor geven aan de oproep van Jezus om met Hem mee te gaan naar een eenzame plaats. En waar we in stilte rust vinden om aandacht te besteden aan onze ziel, in het diepst waarvan we God ontmoeten. Zo laten we onze ziel niet verwaarloosd achter, maar kan die meekomen in ons leven op weg naar het Eeuwige Licht, de Eeuwige Verrijzenis. Amen.